

U ovoj krizi katoličke Crkve u Holandiji moramo se pouzdati u vjerski osjećaj bezbrojnih muževa i žena u katoličkom puku. Taj je osjećaj — isto tako u jednom času krize — izrazio Petar: »Gospodine, kome treba da idemo? Ti imaš riječi vječnoga života.« Kako je Petar došao do toga? On je kao i svaki čovjek u sebi nosio otvorenost za veličinu i za dobrotu, čežnju za svetošću i vječnošću. Nitko ga nije mogao uvjeriti, da je ta čežnja tek puki san. Imao je pravo. Ona je njemu i nama ucijepljena od Boga. Petru je ubrzo postalo jasno, kao što nekome koji ljubi naglo sine u pamet: Sve što očekuješ jest Krist. On je nada. Na njemu on sada gradi a ne na naukama, postavkama ili teorijama. Kristove staze mogu biti tamne, no on je našao u njemu ono što nije našao drugdje, stvarnost svojih najintimnijih želja: »Ti imaš riječi vječnoga života.«

Tako je tu Petrovu riječ protumačio kardinal Newmann. Postoji u Holandiji i posvuda na svijetu mnogo ljudi koji Krista ljube svim srcem, koji znaju da on ima riječi vječnoga života i da on jedini ispunja njihovu nadu. Ovi će se ljudi tiskati jedni do drugih. Može to ponekad biti »maleno stado«. Oni će se naći i jedan drugoga podupirati u njihovoj vjeri. A doći će također čas kad će i njihovi pastiri biti s njima.

Preveo o. F. Carev

STUDIJ ATEIZMA I DIJALOG S NEVJERNICIMA

Sv. Kongregacija za katolički odgoj objelodanila je na Bogojavljenje t. g. »Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis« u kojem nužno traži od nacionalnih Biskupskih Konferencija u bogoslovskim učilištima studij **ateizma** i formaciju budućih svećenika za **dijalog** sa »sekulariziranim« svijetom. O istom predmetu sad je L'Osser. Romano, 25. XI 1970, no 273, objelodanio: »Nota circa studium **atheismi** et institutionem ad **dialogum** cum non credentibus habendum« od »Secretariatus pro non credentibus die X mensis Iulii anno MCMLXX.

Kratki je sadržaj ove vrlo važne Note:

Oba crkvena dikasterija za rekonstrukciju crkvenih studija u adekvatnom formiranju kandidata za svećenstvo ističu kao **hitno**: na vrijeme odgojiti mlade bogoslove za **dijalog**

s nevjernicima i svratiti pažnju nastavnika i studenata »na fenomen progresivnog ateiziranja i sekularizacije suvremenog svijeta«.

Sekretarijat za nevjernike preporuča da bogoslovi stéku »dublje znanje sekularizacije i ateističkih oblika suvremene kulture i jednu odgovorniju pripremu klera za dijalog s nevjernicima«. To obrazlaže u 5 točaka:

1. Stvarnost ateizma i sekularizacije

Fenomen je sekularizacije i ateizma »danas stvarnost«. Ona raste ne samo na »livelu elite« već kod »širokih pučkih masa«.

Kao plod mnogih i razložnih uzroka, »ateizam postaje sve prošireniji, dublji i agresivniji«. Na **Istoku** podrže ga »političke i socijalne ideologije«; na **Zapadu** korijen mu je u »neopozitivizmu i pragmatizmu«; i postao je: prirodna »forma mentis današnje kulture«. — Narodi u razvoju, u kojoj mjeri poprimaju današnju kulturu — poprimaju i ateizam. Može se reći da »ateizam i sekularizacija prožimlju čitavo čovječanstvo«, ne isključujući ni onaj dio koji je tradicionalno kršćanski i vjernički. Ovu stvar ne smije se »dalje ignorirati«. Istaknuo je to i II Vatikanski Sabor: naveo uzroke te pojave, različitost oblika i lijekova koji mogu sačuvati »vjeru i kršćansku kulturu«.

2. Hitnost adekvatne informacije ove stvarnosti

Budući da su ova promatranja istinita, kandidati za svećenstvo moraju biti u stanju da dobiju »punu svijest ove stvarnosti«. Moraju se ozbiljno pripremiti da se mogu uhvatiti u koštac s jednim svijetom koji je sve više daleko od Boga, ali, možda, ipak — **žedan Boga**«. Ostvarenje ove pripreme ne može se odrediti jedanput zauvijek i na jedan jednaki način za sve. Tipovi su sekularizacije i ateizma različiti od naroda do naroda, od kulture do kulture, od jednog do drugog vremena. Stoga treba biti različita i **metodologija** koju se mora prilagoditi za disponiranje sredstava vrijednih oprijeti se ovom fenomenu i pripremiti kler za specifične zadatke koji ga čekaju u suvremenom svijetu.

Drukčije će svećenici nastupiti u svijetu nerazvijenih, drukčije u krugu radničkih društava, a drukčije u kolu intelektualaca, ali svi moraju znati zahtjeve i upite koji vriju u dušama ljudi kojima govore. Biskupske konferencije i Rektori teologija - filozofija orijentirat će i skrenuti program studija prema zahtjevima sredina i zajednica gdje dje-

luju. Oni će i odrediti da li: refleksije i produbljenje o ateizmu zahtijeva posebne tečajeve, ili ih se može ucijepiti u normalne tečajeve povijesti, filozofije i teologije.

Stalno je ovo: Svećenički kandidat mora biti svijestan »težine fenomena« — i shodno pripravljen da shvati razloge koji guraju čovječanstvo u sve dublji ateizam, da se ne nađe nenaoružan pred ovom stvarnošću, nego, naprotiv, da dade svoj doprinos za afirmaciju kršćanstva u svijetu. Uspjeh ili neuspjeh ovisit će više od zalaganja profesora i pitomaca i njihove adekvatne pripreme nego od programa, specifičnih ili generičnih. Pravi je problem: stvoriti novi mentalitet; življu svijest u profesora i studenata »ove tako široke ljudske stvarnosti koja postaje sve više sklona na ateizam i sekularizaciju«. Nužna je humanistička formacija odgovarajuća za nova vremena da se svećenik može približiti modernom čovjeku, koji, kao takav ima uvijek teže poteškoće, prihvatiti vjeru.

Negdje, **reduciraju filozofsku formaciju** kandidata svećenstva — tobože za dobiti više vremena za **studij** teologije i prirodnih znanosti. **»Ova je tendencija vrlo pogibeljna.** Svećenici ovako odgojeni, mogli bi u dijalog samo s protestantima. Stoga »ne smije se reducirati filozofska formacija nego svi programi i nastava moraju biti centrirani — na čovjeka i njegov posljednji problem« tj. otvaranje prema **Transcendentnom**. Dakle: ljudska antropologija, ljudske dimenzije s pokazateljnim znakovima — **Transcendencije**.

3. Marksizam

Priprava kandidata za svećenike mora uključiti »široku i točnu« informaciju o marksizmu, jer je poveo »široke slojeve« i jer predstavlja »posebne karaktere u svome sadržaju — naučnom, filozofskom, političkom, socijalnom, kao i radi njegove metode ucijepljenja u kulturu i društvo. Stoga, informacija o njemu mora biti egzaktno poznavanje misli utemeljitelja marksizma: Marksa i Engelsa, i njegovih korijena u filozofiji Hegela, nadasve kod Feuerbacha. Također **transformacije** njihova nauka koje su u naše vrijeme od posebne važnosti: marksizam-lenjinizam, maoizam i kastrizam, te razne revizionističke struje: jugoslavenski komunizam, češko proljeće 1968., opozicije Garaudyja, Lukacsa i Bloča. Napokon, razne neomarksističke pokrete: strukturistički marksizam, Altussera, »Frankfurtsku« školu, Markusea... koje slijede mladi od »nove ljevice«, slabo preciziranog ideološkog sadržaja. Ova spoznaja marksizma ne smije se ograni-

čiti samo na njegovu filozofiju materijalizma već se mora protegnuti na čitav kompleks marksističko-lenjinstičkog nauka s područja socijalnog i političkog. Upravo znanje političkog nauka marksizma nužno je za povesti dijalog s komunistima, osobito dijalog javni i suradnje — jer on je uvijek političkog reda. Da dijalog bude s ovim saveznikom zgodan, nužno je točno upoznati strategiju i taktiku komunizma.

4. Sekularizacija

Ona je kompleksan problem, pa ono što je rečeno za spoznaju »ateizma uopće i marksizma napose« — vrijedi i za nju, iako je različit problem sekularizacije i ateizacije, ali je na neki način spojen s problemom ateizma. **Nota** razlikuje »sekularizaciju kao činjenicu od sekularizacije kao ideologije«.

Sekularizacija se razvila u posljednja 4 stoljeća. Na laičkim univerzama daleko je veće bogatstvo povijesnih informacija, nego koje studentima daju škole u crkvenim seminarima. »Kandidati za svećenstvo neće nikada moći shvatiti suvremeni svijet ako dobro ne poznadu kako se je on povijesno formirao. Svaka se misao utjelovljuje u životu, a život se utemeljuje u povijesti«. Stoga ni socijalni nauk crkve neće se moći shvatiti, ako ga se ne prenese u vrijeme i u ljudsko iskustvo kad je on bio izražen.

5. Dijalog

Ne radi se o tome da se ustanove teoretski posebni tečajevi o dijalogu nego da se navikne studente »na jedan otvoreni i disponirani mentalitet u odnosu na bilo kojeg sugovornika. Radi se o jednom »obliku i radu života koji se mora proživljavati i usavršavati na svim livelima i u svim momentima ljudskog iskustva!«

Škola je najzgodniji ambijenat gdje se odnos između učitelja i učenika, (pače, i radije, izvan predavanja), može razviti i usavršiti. I kandidati i profesori moraju se založiti da zajednički skrupulozno traže istinu, u izmjeničnom časnom poštivanju oprečnih misli, u kritici, radije nutarnjoj, doktrinalnih subesjednika, u jednoj vedroj i bezinteresnoj konfrontaciji svojih i tuđih mišljenja, premda ona, s gledišta osobnog ili objavljenog — čine se malo ili ništa prihvatljiva.

Ova »forma mentis« ne može se studentu saopćiti isključivo na doktrinalan, teoretski način, premda može biti poželjan jedan specijalan tečaj o predmetu. Ona je plod neprestanog živog iskustva.

Dijalog implicira — ne male — poteškoće i pogibli. Kandidat ih mora spoznati, predusresti, izbjeći. Treba izbjegavati diletantizam i improvizacije. Nužno je da on ima solidnu naučnu bazu teološku »a nadasve filozofsku, da se ne nađe bez oružja u susretu sa sekulariziranim i ateiziranim svijetom«.

Nužno je razabrati: gdje je dijalog moguć, a gdje on samo »politička« potreba: instrumentalizam za ljudsko shvaćanje, a ne za traženje istine. Takvi su dijalozi — za suradnju s komunističkim svijetom«.

Ne smije se od dijaloga učiniti — »mit« i iluziju da će on sve shvatiti i sve riješiti!

NB! Sekretarijat sugerira slijedeće grupe pitanja o ateizmu:

— Povijesna geneza suvremenog ateizma. — Ateizam i znanost.

— Ateizam u suvremenoj filozofiji: idealizam, marksizam, egzistencijalizam, neopozitivizam...

— Ateizam u literaturi i umjetnosti. — **Ateizam i problem spoznaje Boga.**

— Ateizam i problem ljudskih vrednota: moral, pravo, ekonomsko-socijalni život: **problem zla i problem smrti.**

— Ateizam kao problem teološki: teologija ateizma, mogućnost ateizma, implicitna religioznost: **nevjera vjernika...**

— Povijest religija i ateizam: primitivni ateizam, ateistički narodi...

— Sociologija, psihologija, pedagogija i problem ateizma.

— Ateizam kao uvjerenje i pseudoreligije. — **Militantni ateizam.**

— Kršćanska akcija u svijetu gdje se širi ateizam: dijalog, suradnja s ateistima, ekumenizam i ateizam, svećenikova priprava za ateistički svijet...

U moru smo ateizma. Crkva daje direktive: — One su plod uma i srca sv. Oca i njegovih prvih suradnika. Slušajmo ih i slijedimo ih!

Dr Ivo Perinić